

Royndir Pløyens at bøta um reinføri í havnargøtum eru ítøkilig dømi um ta moderniseringina av føroyska samfelagnum, sum eyðkendi 19. øld. Henda moderniseringin er evnið í stórari verkætlan, sum Granskingarráðið í fjør játtaði stuðul til. Verkætlanin eitur »Det færøske samfunds transformation – Et helhedsperspektiv på de sociale og økonomiske kræfter der skabte det moderne Færøerne.« Partur av verkætlanini er at kanna, hvussu stóran leiklut teir fáu embætismenninir í Føroyum høvdu í nútímansgerðingini av føroyska samfelagnum.

BARTHELEMY LAUVERGNE MÁLABÍ MYNDINA

Áarvegurin og Havnará í 1839. Húsini hjá Johannesi Djurhuus eru tey ovastu við tveimum skorsteinum. Kanska er tað steinurin við M'inum á, sum sæst undir brúnni, har ein maður fer um áanna.

Nógv arbeiði var at gera eftir eitt væleydnað nótakast. Her eru fólk í túninum í Geil í ferð við at fáa seiðafongin til haldar

annað á brúnni, og um hetta forboð varð brotið, tóku myndugleikarnir klæðini, og ánarin fekk eina bót í staðin fyri.

Skyldu at feia og skola gøtuna

Triðja plakatin um reinføri í Havn varð kunngjörd 6. september 1832. Hon hevði til endamáls at halda gøturnar reinar. Pløyen brúkti aftur hesa ferð heilsuligu fyrimunirnar av reinføri sum grundgeving, tá hann grundgav fyri hesi plakatin við orðunum: »For at vedligehold den for Sundheden saa nødvendige Reenlighed.« Plakatin gjørdi tað til eina skyldu hjá øllum húsaegjarum ella leigarum at halda gøtuna og rennusteinarnaruttan fyri hús síni rein. Tað skuldi gerast við

at feia og skola gøtu og rennustein í minsta lagi hvønn leygardag. Um hesi boðini ikki vórðu fylgd, var revsingin ein markur, og eisini henda revsingin tvífaldaðist fyri hvørt brotið.

Í sambandi við hesa plakatina minti fútin eisini á forboðið móti at blaka seiðahøvd á gøtuna, sum hann hevði kunngjørt 17. juli árið fyri. Okkurt bendir á, at tað vóru tey, sum ikki høvdu fylgt boðunum.

Hvalarov á streymasjógv

5. august 1836 lögdu 397 hvalir beinini á Eystaru vág. Havnarfólk gjørdi, sum tey vóru von, sjálvt um henda grindin í stødd var ein av teimum stóru. Pløyen var farin til Danmarkar hetta summarið, so Jens Davidsen virkaði sum fúti fyri hann. Davidsen var sjálvur vaksin upp

í Føroyum, men eftir øllum at døma hevði hann tikið hugburðin um reinføri til sín.

Fimm dagar eftir drápið varð hann troystur av øllum rotnandi grindarvunum í býnum. Hann gjørdi, sum Pløyen áður hevði gjørt, og setti seg at orða eina kunngerð, sum skuldi almannakunngerast við uppslagi. Í kunngerðini sæst, at havnarfólk gjørdi tað sama við grindakúlur, sum tey høvdu gjørt við seiðahøvd. Davidsen kunngjörði í hvussu er, at tað nú var bannað at lata kúlur og aðrar hvalaleivdir liggja í býnum og flóta. Nú høvdu øll skyldu til at føra slíkt burturkast út á streymasjógv, og tey skuldu eisini rokna við, at tað fór at fáa avleiðingar, um hesi boð ikki vórðu hildin.

Fyllskapur og nótakast

Hinar báðar plakatinar, sum ikki beinleiðis høvdu nakað við reinføri at gera, vóru um ávikavist fyllskapur og nótakast.

Plakatin um brennivín staðfesti, at tað var sera vanligt at drekka brennivín í Havn. Fyri at koma tí til lívs ásetti plakatin 7. november 1830, at frammyvir fóru tey, sum gingu full í býnum,uttan víðari at verða koyrd í Corps de Garde at sova rúsin út. Síðani skuldu tey rokna við at verða ákærð eftir galdandi reglum og fáa revsing fyri brotsverk sítt.

Í Havn hevði seiður stóran týðning. Stórar seiðatorvur komu javnan inn á vágirnar, og í 1788 stovnaðu havnarfólk »thorshavnske Seyefiske-Selskab med Vaad«. Endamálið var at hava eina stóra felags nót, so sum mest fekt burtur úr.

Trupulleikin hjá felagnum var, at bygðarfólk streymaðu til Havnar, so skjótt sum tey hoyrdu, at seiðatorvur vóru á Havnarvág. Í 1795 vendi felagið sær til kongs um at fáa einkarétt til at kasta nót í Havn. Rentukamarið viðgjørdi málið í nøkur ár, men 28. mars 1798 varð avgjørt at ganga ynskinum um einkarétt á møti.

Við nótini fingi havnarfólk seið í milliónatali. Í døgnum frá 24. januar til 20. februar 1810 komu 2.217.000 seiðir í nótina. Tann veturin var veiðan so góð, at bygðarfólk fingi 858.900 seiðir úr rúgvunum, sum havnarfólk høvdu veitt.

Plakatin, sum kom upp at hanga 25. november 1835, bendir á, at tað viðhvørt kundi vera rokaligt, tá nótin varð kastað, tí plakatin ásetti, at bæði børn og vaksin skuldu halda seg so langt burtur frá teimum, sum luttóku í nótakastinum, at tey ikki vóru í vegin. Harumframt skuldu øll akta boðini, sum formenninir fyri nótakastinum góvu. Vóru hesi boð ikki fylgd, var bóttin vís. Skil skuldi vera í øllum.